

This project is funded by the EU

DISCOVERING HIDDEN ATTRACTIONS

The regions of **Pelagonija in North Macedonia and Diber in Albania** possess some of the greatest potential for the development of a dynamic and sustainable tourism offer in their cross-border (CB) area.

The possibility to capitalise on these CB assets is provided within the frame of the Cross-border Cooperation Programme between the Republic of North Macedonia and the Republic of Albania, co-funded by the European Union, IPA 2 instrument, and the Ministry of Local Self-Government of the Republic of North Macedonia.

Both Demir Hisar (MK) and Klos (AL) municipalities are rich in tangible and intangible cultural heritage, diverse natural landscapes that are favourable for a variety of outdoor experiences for visitors, especially since they are located within an hour's drive from the main destination hubs of Bitola and Tirana (along the newly built Rruga Arberit highway).

The **problem addressed by the Discovering hidden attractions project** is the under-utilised man-made and natural potential of the CB region as a means of increasing the number of traveller arrivals into the territory of the municipalities, and their length of stay and spending on various activities, thus engaging the local population in business activities, resulting in an increase in their incomes and reducing youth unemployment.

Discovering hidden attractions focuses on developing a consolidated travel package across the border. Developing similar destination attractiveness factors in the two municipalities, and developing products of active tourism—hiking, cycling and local experiences delivered by locals—culminates in a joint cross-border travel package motivating visitors to go beyond borders and explore untouched places that offer a unique single thematic destination to a two-country travel experience.

The **project objectives** are:

1. **To increase the touristic attractiveness of the CB target destination.**

The project will introduce a point of interest through the adaptation of the existing Cooperative Centre in v. Sloestica (MK) into a Multi-functional Cultural Centre encompassing: a new attraction as a motivation to visit the location by establishing a Memorial Room for the renowned writer P.M. Andreevski, featuring original personal furniture and inventory in partnership with the co-applicant ART Point Gumno, (www.artpoint-gumno.org.mk), an NGO dealing with the preservation and promotion of culture in the area of Demir Hisar for the past ten years; organising annual cultural events attracting active travellers from all over the world; introduction of a souvenir and traditional products shop; and increase of the attractiveness of the wider region by upgrading the natural area of Valavicite (natural river whirlpools) into a touristic site offering a unique visitor experience. Added value will include an increased number of beds in the destination (set on the upper floor of the Centre), thus contributing towards the upgrading of the accommodation possibilities both in quality

and quantity. Hiking and cycling (mount biking) trails introducing natural and cultural heritage will be developed in the rural surroundings of DH and Klos.

A main cultural motivator will be established in Klos (AL) through the construction of a new Historical and Ethnographic Museum for the area. In conjunction with this infrastructural development, capacity development of the staff will be provided by the partner FLAG (www.flag-al.org), a NGO from Tirana with extensive experience in developing local communities. Also in the area of Klos, the project envisages renovation of the hiking trails to the glacial lakes at Balgjat, the canyon of Gryke e Xhabes and Gurra Kaculit, as well as the installation of signage for all 21 cultural monuments in Klos Municipality, particularly for the new Museum, the ancient bridge of Ura Vashes, and the above-mentioned hiking trails to Balgjat, Gryke e Xhabes and Gurra Kaculit.

2. To develop joint CB cultural and tourism products.

The project will develop at least two CB tourism products, namely one-day and multi-day trips to the CB area that will introduce visitor packages of an activity and cultural content, linking the area of Klos and Demir Hisar by the similar activities offered. Online targeted campaigns for promotion of the joint tourism products will present the attractiveness and innovative adventure offered by the area.

3. To diversify the CB target area tourism offer by SME innovations.

Businesses will be heavily involved in the process of CB destination plan development (supply and demand assessment) and knowledge sharing, contributing thus to the development of new marketable products and participation in the testing of new tourism services and products (FAM tours).

4. To uplift the skills of persons engaged in rural and active tourism.

Building capacities for the local people in the CB target area for marketing their own traditional products and for the services and activity providers regarding the expectations of travellers will be introduced by the project.

The project specifically works towards developing rural and eco-tourism business while at the same time preserving traditional ways of life, the quality of the natural surroundings and quality of life, as preconditions for a scaled-up tourist offer in rural areas.

F&F

Project overall budget: EUR 455 633

Co-financing from EU: EUR 387 288

Project duration: 20 months

Project partners:

1. Municipality of Demir Hisar, lead partner
2. Municipality of Klos
3. NGO ART POINT-GUMNO, v. Sloeshtica
4. NGO FLAG, Tirana

This project is funded by the EU

DISCOVERING HIDDEN ATTRACTIONS

Rajonet e **Pelagonias në Maqedoninë e Veriut dhe Dibrës në Shqipëri** posedojnë potencialin të madh për zhvillimin e një oferte dinamike dhe të qëndrueshme të turizmit në zonën e tyre ndërkufitare (CB).

Mundësia për të përfituar nga këto pasuri të zonave ndërkufitare ofrohet në kuadër të Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar midis Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Republikës së Shqipërisë, i bashkëfinancuar nga Bashkimi Evropian, instrumenti IPA 2 dhe Ministria e Vetëqeverisjes Lokale, Qeverisja e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Të dy Bashkitë e Demir Hisar (MK) dhe Klosit (AL) janë të pasura me trashëgimi kulturore të prekshme dhe jomateriale, peizazhe të ndryshme natyrore që janë të favorshme për një sërë përvojash në natyrë për vizitorët, veçanërisht pasi ato janë të vendosura brenda një ore me makinë nga qendrat kryesore të destinacionit të Manastirit dhe Tiranës (përgjatë autostradës së sapokrijuar Rruga Arbërit).

Problematika e trajtuar nga projekti "**Zbulimi i atraksioneve të fshehura**" është potenciali i nënshfrytëzuar i krijuar nga njeriu dhe ai natyror i rajonit CB, si një mjet për të rritur numrin e mbërritjeve të udhëtarëve në territorin e Bashkive, dhe kohëzgjatjen e qëndrimit të tyre dhe shpenzimet për aktivitetet, duke përfshirë kështupopullsisë lokale në aktivitetet e biznesit, duke rezultuar në një rritje të të ardhurave të tyre dhe zvogëlimin e papunësisë së të rinjve.

Zbulimi i atraksioneve të fshehura fokusohet në zhvillimin e një pakete të konsoliduar udhëtimi përtej kufirit. Zhvillimi i faktorëve tërheqës të destinacionit të ngjashëm në të dy Bashkitë dhe zhvillimi i produkteve të turizmit aktiv si ecja, çiklizmi dhe përvojat lokale të ofruara nga vendasit- arrin kulmin në një paketë të përbashkët udhëtimi ndërkufitare që motivon vizitorët të shkojnë përtej kufijve dhe të eksplorojnë vende të paprekura që ofrojnë një unik destinacion i vetëm tematik për një përvojë udhëtimi me dy vende.

Objektivat e projektit janë:

1. Për të rritur atraktivitetin turistik të destinacionit të synuar CB.

Projekti do të prezantojë një pikë interesi nëpërmjet përshtatjes së Qendrës Kooperative ekzistuese në v. Sloestica (MK) në një Qendër Kulturore Shumë-funksionale që përfshin: një atraksion të ri si një motiv për të vizituar vendndodhjen duke krijuar një Dhomë Përkujtimore për të njohurit shkrimtari PM Andreevski, duke paraqitur mobilje dhe inventar personal origjinal në partneritet me bashkë-aplikuesin ART Point Gumno, (www.artpoint-gumno.org.mk), një OJQ që merret me ruajtjen dhe promovimin e kulturës në zonën e Demir Hisarit për të kaluarën dhjetë vjet; organizimi i ngjarjeve vjetore kulturore që tërheqin udhëtarët aktivë nga e gjithë bota; prezantimi i një dyqani suveniresh dhe produkteve tradicionale; dhe rritjen e atraktivitetit të rajonit më të gjerë duke përmirësuar zonën natyrore të Valavicite (vorbullat natyrore të lumenjve) në një vend turistik që ofron një përvojë unike të vizitorëve. Vlera e shtuar do të përfshijë një numër të shtuar të shtretërve në destinacion (të vendosur në katin e sipërm të Qendrës), duke kontribuar kështu në përmirësimin e mundësive të akomodimit si në cilësi dhe sasi. Shtigjet për ecje dhe çiklizëm (bicikleta malore) që prezantojnë trashëgiminë natyrore dhe kulturore do të zhvillohen në zonat rurale të DH dhe Klos.

Një motivues kryesor kulturor do të krijohet në Klos (AL) përmes ndërtimit të një Muzeu të ri Historik dhe Etnografik për zonën. Së bashku me këtë zhvillim infrastrukturor, zhvillimi i kapaciteteve të stafit do të sigurohet nga partneri FLAG (www.flag-al.org), një OJQ nga Tirana me përvojë të gjerë në zhvillimin e komuniteteve lokale. Gjithashtu në zonën e Klosit, projekti parashikon rinovimin e shtigjeve të ecjes në liqenet akullnajore në Balgjat, kanionin e Grykës së Xhabes dhe Gurra Kaculit, si dhe instalimin e sinjalistikës për të 21 monumentet e kulturës në Bashkinë Klos, veçanërisht për Muzeu i ri, ura e lashtë e Ura Vashes dhe shtigjet e sipërpërmendura të ecjes për në Balgjat, Grykën e Xhabes dhe Gurra Kaculit.

2. Për të zhvilluar produkte të përbashkëta kulturore dhe turistike të CB.

Projekti do të zhvillojë të paktën dy produkte turistike të CB-së, përkatësisht udhëtime një-ditore dhe shumë-ditore në zonën e CB-së që do të prezantojnë paketat e vizitorëve të një aktiviteti dhe përmbajtje kulturore, duke lidhur zonën e Klosit dhe Demir Hisarit nga aktivitetet e ngjashme të ofruara. Fushatat e synuara në internet për promovimin e produkteve të përbashkëta turistike do të paraqesin atraktivitetin dhe aventurën novatore të ofruar nga zona.

3. Të diversifikojë ofertën turistike të CB -së në zonën e synuar nga novacionet e SMV-ve.

Bizneset do të përfshihen shumë në procesin e zhvillimit të planit të destinacionit CB (vlerësimi i ofertës dhe kërkesës) dhe shkëmbimi i njohurive, duke kontribuar kështu në zhvillimin e produkteve të reja të tregtueshme dhe pjesëmarrjen në testimin e shërbimeve dhe produkteve të reja turistike (turne FAM).

4. Për të ngritur aftësitë e personave të angazhuar në turizëm rural dhe aktiv.

Ndërtimi i kapaciteteve dhe zhvillimi i aftësive për njerëzit lokalë në zonën e synuar të CB për marketingun e produkteve të tyre tradicionale dhe për ofruesit e shërbimeve dhe aktiviteteve në lidhje me pritjet e udhëtarëve do të mbështetet nga projekti.

Projekti punon në mënyrë specifike drejt zhvillimit të biznesit rural dhe eko-turizmit duke ruajtur në të njëjtën kohë mënyrat tradicionale të jetës, cilësinë e mjedisit natyror dhe cilësinë e jetës, si parakushte për një ofertë të zgjeruar turistike në zonat rurale.

F&F

Buxheti i përgjithshëm i projektit: EUR 455 633

Bashkëfinancim nga BE: EUR 387 288

Kohëzgjatja e projektit: 20 muaj

Partnerët e projektit:

1. Bashkia e Demir Hisarit, partner kryesorë
2. Bashkia Klos
3. OJF ART POINT-GUMNO, v. Sloeshtica
4. OJF FLAG, Tirana

